

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

Qo’lyozma huquqida

UDK: 336(575.1)

ABDURAZZOQOV AZIZ KOMILOVICH

**MAVZU: DAVLAT MAQSADLI FONDLARI MOLIYAVIY
RESURLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO’NALISHLARI**

70410401 — “Davlat moliyasi va xalqaro moliya”

Magistr akademik darajasini olish uchun yozilgan

DISSERTATSIYA

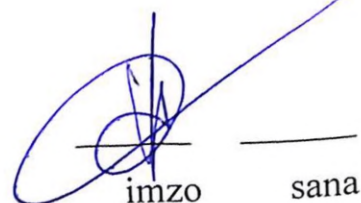
Ilmiy rahbar: i.f.n., dots., Imomov X.X.

Toshkent – 2023

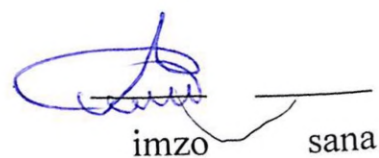
Magistrlik dissertatsiya ishi “ Moliya ”
kafedrasida dastlabki himoyadan o‘tgan.

1-sonli bayonnoma “ 19 ” aprel 2023 y.

Kafedra mudiri Xudoyqulov.X.X.

imzo sana

Ilmiy rahbar: Imomov X.X.

imzo sana

Talaba: Abdurazzokov A.K

imzo sana

Dissertatsiya Moliya va buxgalteriya hisobi fakulteti
2023 yil “ 30 ” may № 1761.01/23 raqami bilan ro‘yxatga olingan.

Annotatsiya

Byudjetdan tashqari jamg'armalarni tashkil etish shunchalik muhimki, u hukumatga jamiyat uchun muhim xarajatlarni qoplash imkonini beradi. Byudjetdan tashqari mablag'larga bo'lgan ehtiyojning yana bir sababi - byudjet taqchilligi yuzaga kelgan taqdirda muhim harakatlarni amalga oshirishdir. Ba'zan xarajatlar daromaddan kattaroq bo'ladi, shuning uchun u nafaqat muqobil moliyaviy resurslarni izlash, balki korxonalar, tashkilotlar va aholi mablag'larini qayta guruhlash zaruratini keltirib chiqaradi. Va nihoyat, byudjetlashtirish shakllari bilan bir qatorda boshqaruv va xususiylashtirishning xilma-xil turlari jamiyatda mablag'larni qayta taqsimlashda yangi yondashuvlardan foydalanish zaruriyatini taqozo etadi. Ushbu maqola byudjetdan tashqari jamg'armalarning moliyaviy resurslari tizimini rivojlantirish yo'lida mavjud tashkiliy-iqtisodiy sharoitlarni hamda byudjetdan tashqari jamg'armalarning moliyaviy resurslaridan samarali yangi innovatsion yo'nalishlarni o'rganishga qaratilgan. Shuningdek, byudjetdan tashqari mablag'larning iqtisodiy o'sishga ta'siri tavsiflanadi va tegishli tavsiyalar beriladi. Ushbu dissertatsiya davlat maqsadli fondlarining moliyaviy resurslaridan samarali foydalanishda moliyaviy nazoratning ahamiyati, shakllari va ma'sul organlar haqida ma'lumot keltirilgan.

Kalit so'zlar: byudjetdan tashqari fondlar, moliyaviy resurslar, kapital qo'yilmalar, ijtimoiy-iqtisodiy omillar, bozor iqtisodiyoti

Abstract: The establishment of setting up extrabudgetary funds is so significant that it enables the government to cover vital expenses for society. Another reason for the need for extrabudgetary funds is to take some important actions in case of a budget deficit. Sometimes expenses are bigger than income, so it creates a need not only for searching for alternative financial resources but also for regrouping of funds from enterprises, organizations, and the population. Lastly, the diverse kinds of management and privatization, alongside the forms of budgeting, require the necessity to utilize new approaches to reallocating funds in society. This article is aimed at examining the organizational and economic conditions which exist on the way to the development of the system of financial resources of extrabudgetary funds together with the efficient new innovative directions from financial resources of extrabudgetary funds. Moreover, the influence of extrabudgetary funds on economic growth will be described and appropriate recommendations will be provided as well. The following dissertation also includes information about the role, types, and organs of state financial control over extrabudgetary funds of the country.

Keywords: extrabudgetary funds, financial resources, capital investments, socio-economic factors, market economy

MUNDARIJA

Annotatsiya.....	3
Mundarija.....	5
Keltirilgan jadvallar ro‘yxati.....	7
Keltirilgan rasmlar ro‘yxati.....	8
Keltirilgan qisqartmalar.....	9
I BOB. KIRISH.....	10
1.1. Dissertatsiya mavzusining asoslanishi va uning dolzarbligi.....	10
1.2. Tadqiqot maqsadi va vazifalari.....	12
1.3. Tadqiqot obyekti va predmeti.....	13
1.4. Tadqiqot natijalarining ilmiy-nazariy va amaliy ahamiyati.....	13
1.6 Dissertatsiya tarkibining qisqacha tasnifi.....	13
II BOB. ADABIYOTLAR SHARHI	
2.1. Kirish.....	15
2.2. Mavzuga oid ilmiy-nazariy qarashlar.....	17
2.3 Mavzuga oid mahalliy me‘yoriy-huquqiy hujjatlar sharhi.....	18
2.4 Xulosa.....	24
III BOB. METODOLOGIYA	
Davlatning nazariy va metodologik asoslari davlar maqsadli fondlari	25
3.1. Davlat maqsadli fondlarining mohiyati va ahamiyati	25
3.2. Davlat maqsadli va byudjetdan tashqari fondlarini guruhlanishi va turlari.....	27

3.3. Davlat maqsadli va byudjetdan tashqari jamg'armalarning shakllanish manbalari va mablag'lardan foydalanish yo'nalishlari	30
---	----

IV BOB. TAHLIL VA NATIJALAR.....

Byudjetdan tashqari jamg'armalarning tashkiliy-huquqiy asoslari va rivojlanish tendensiyalari	30
---	----

4.1. Byudjetdan tashqari jamg'armalarning tashkiliy-huquqiy asoslari.....	31
---	----

4.2. Byudjetdan tashqari jamg'armalar boshqaruvi va rivojlanish tendensiyalari	31
--	----

V BOB. XULOSA..... 59

5.1. Tadqiqot savoliga tegishli natijalarning qisqacha ifodasi.....	59
---	----

5.2. Tadqiqotning asosiy taklif va tavsiyalari.....	60
---	----

5.3. Tadqiqot cheklovlari va kelgusi tadqiqotlar uchun takliflar.....	62
---	----

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.....	63-65
--	--------------

I BOB. KIRISH

Dissertatsiya mavzusining asoslanishi va uning dolzarbligi

Iqtisodiy sohaga byudjetdan mablag' ajratishdan maqsad iqtisodiyotning ushbu sohaga aralashuvini ta'minlashdan iborat. Mamlakatning iqtisodiyotga aralashuvi iqtisodiyotning rivojlanishiga hissa qo'shadi. Bu, ayniqsa, Respublikamizda shunday sharoitda muhim ahamiyatga ega.

Barqaror iqtisodiyotni o'rnatishda byudjetdan tashqari mablag'larning mavjudligi juda muhimdir. Bu fondlar bozorga o'tishda muhim ijtimoiy va iqtisodiy rol o'ynaydi. O'zbekiston Respublikasida mazkur jamg'armalar tashkil etilishidan avval jahon amaliyotidan foydalanilgan va mamlakatdagi ijtimoiy-iqtisodiy vaziyat hisobga olingan. Albatta, buning natijasida ijtimoiy siyosatning samaradorligi rivojlandi.

Bu mablag'larning ba'zilari boshqa mamlakatlardagidan bir xil, boshqalari esa butunlay boshqacha bo'lib, turli byudjetdan tashqari jamg'armalar bozorga o'tish yo'lida mamlakatimiz bilan bog'liq o'ziga xoslikni tasdiqlaydi. Iqtisodiyot va xizmat ko'rsatish sohasini jadal rivojlantirish biz uchun asosiy yo'nalishlardan bo'ldi – bu aholi uchun ko'plab bo'sh ish o'rinlari yaratdi.

Dissertatsiya tadqiqoti mavzusining dolzarbligi iqtisodiyotning bozor iqtisodiyotiga o'tkazilishi davlat mablag'larini ishlatishning qonuniyligi va oqilonaligiga rioya etilishini talab qilmoqda. Ijtimoiy-iqtisodiy tizimda bo'layotgan o'zgarishlarga maqsadli fondlarning tashkil etilishi katta ta'sir ko'rsatadi.

Davlat byudjeti va maqsadli fondlarni to'g'ri taqsimlash barqaror iqtisodiyotni shakllantiradi va hozirgi zarurat DMF moliyaviy resurslarini maqsadga muvofiq va samarali shakllantirish, taqsimlash va ulardan foydalanishni qo'llab-quvvatlashdan iborat. Har doim ham davlat byudjeti zarur sohalarni qo'llab quvvatlay olmasligi